

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. kovo 15 d.*

„Vartotojų apsauga — Vartojimo kredito sutartis — Klaidingai nurodyta bendros kredito kainos metinė norma — Nesąžiningos komercinės veiklos ir nesąžiningų sąlygų poveikis visos sutarties galiojimui“

Byloje C-453/10

dėl *Okresný súd Prešov* (Slovakija) 2010 m. rugpjūčio 31 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. rugsėjo 16 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Jana Pereničová,

Vladislav Perenič

prieš

SOS financ spol. s r. o.

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano, teisėjai M. Safjan (pranešėjas), A. Borg Barthet, E. Levits ir J.-J. Kasel,

generalinė advokatė V. Trstenjak,

posėdžio sekretorė K. Sztranc-Sławiczek, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. rugsėjo 15 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- J. Pereničová ir V. Perenič, atstovaujamų *advokāti* I. Šafranko ir A. Motyka,
- Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos B. Ricziová,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Kemper,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos F. Díez Moreno,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,
- Europos Komisijos, atstovaujamos G. Rozet, A. Tokár ir M. Owsiany-Hornung,

* Proceso kalba: slovakų.

susipažinęs su 2011 m. lapkričio 29 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) 6 straipsnio 1 dalies ir 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL L 149, p. 22) nuostatų aiškinimu bei Direktyvos 2005/29 taikymo galimu poveikiu Direktyvai 93/13.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp J. Pereničová bei V. Perenič ir *SOS financ spol. s r. o.* (toliau – SOS), ne banko įstaigos, teikiančios vartojimo kreditus, dėl tarp suinteresuotųjų asmenų ir šios bendrovės sudarytos kredito sutarties.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

Direktyva 93/13

- 3 Direktyvos 93/13 7, 16, 20 ir 21 konstatuojamose dalyse atitinkamai numatoma:

„kadangi tokiu būdu bus palengvinta prekių pardavėjų bei paslaugų tiekėjų užduotis parduoti prekes ar tiekti paslaugas tiek savo šalyje, tiek visoje vidaus rinkoje; kadangi taip bus skatinama konkurencija, prisidedanti prie platesnio pasirinkimo, siūlomo Bendrijos piliečiams kaip vartotojams;

<...>

kadangi <...> vertinant sąžiningumą ypač reikia atsižvelgti į šalių derybinių pozicijų tvirtumą, į tai, ar vartotojas turėjo paskatų sutikti su sąlyga ir ar prekės arba paslaugos buvo parduotos arba suteiktos pagal specialų vartotojo užsakymą; kadangi pardavėjas ar tiekėjas gali patenkinti sąžiningumo reikalavimą, kai jis dorai ir teisingai veikia kitos šalies atžvilgiu, į kurios teisėtus interesus jis turi atsižvelgti;

<...>

kadangi sutartys turi būti rašomos aiškia, suprantama kalba, ir vartotojui faktiškai turi būti suteikiama galimybė išnagrinėti visas sąlygas <...>;

kadangi valstybės narės turi užtikrinti, kad pardavėjo ar tiekėjo su vartotojais sudaromose sutartyse nebūtų naudojamos nesąžiningos sąlygos, o jeigu vis dėlto tokių sąlygų yra, kad jos vartotojui nebūtų privalomos, o sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

4 Pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnį:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

<...>

3. Priede pateikiamas orientacinis ir neišsamus sąlygų, kurias galima laikyti nesąžiningomis, sąrašas.“

5 Šios direktyvos 4 straipsnyje numatyta:

„1. <...> sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

6 Šios direktyvos 5 straipsnyje nustatyta:

„Tose sutartyse, kur visos ar tam tikros vartotojui siūlomos sąlygos pateikiamos raštu, jos visada turi būti išdėstomos aiškia, suprantama kalba. Atsiradus abejonių dėl sąlygos reikšmės, interpretuojama vartotojo naudai. <...>.“

7 Pagal tos pačios direktyvos 6 straipsnį:

„1. Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.

<...>“

8 Direktyvos 93/13 8 straipsnyje skelbiama:

„Valstybės narės gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias Sutartį atitinkančias nuostatas šia direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą.“

9 Direktyvos 93/13 priede išvardytos 3 straipsnio 3 dalyje nurodytos sąlygos:

„1. Sąlygos, kurių tikslas arba rezultatas:

<...>

i) sąlygas, su kuriomis vartotojas neturėjo realios galimybės susipažinti iki sutarties sudarymo, padaryti jam neatšaukiamai privalomomis [privalomas];

<...>“

Direktyva 2005/29

10 Direktyvos 2005/29 2 straipsnis suformuluotas taip:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- c) „produktas“ – bet kurios prekės arba paslaugos, įskaitant nekilnojamąjį turtą, teises ir pareigas;
- d) „komercinė veikla vartotojų atžvilgiu“ (toliau – komercinė veikla) – bet kuris prekybininko atliekamas veiksmas, neveikimas, elgesys arba pareiškimas, komercinis pranešimas, įskaitant reklamą ir prekybą, tiesiogiai susijęs su produkto pirkimo skatinimu, pardavimu arba tiekimu vartotojams;
- e) „iš esmės iškreipti vartotojų ekonominį elgesį“ – naudojant komercinę veiklą pastebimai susilpninti vartotojo gebėjimą priimti informacija paremtą sprendimą ir taip paskatinti vartotoją priimti sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs;

<...>

- k) „sprendimas dėl sandorio“ – bet kuris sprendimas, kurį vartotojas priima dėl produkto pirkimo, pirkimo būdo ir sąlygų, visos sumos sumokėjimo ar mokėjimo dalimis, produkto įsigijimo ar atsisakymo, ar pasinaudojimo su produktu susijusia sutartine teise, nepriklausomai nuo to, ar vartotojas nusprendžia veikti, ar nesiimti veiksmų;

<...>“

11 Šios direktyvos 3 straipsnyje skelbiama:

„1. Ši direktyva taikoma nesąžiningai įmonių komercinei veiklai vartotojų atžvilgiu, kaip nustatyta šios direktyvos 5 straipsnyje, prieš ir po komercinio sandorio dėl produkto sudarymo bei jo metu.

2. Ši direktyva nepažeidžia sutarčių teisės, ypač taisyklių dėl sutarties galiojimo, sudarymo arba padarinių.

<...>

4. Jeigu šios direktyvos nuostatos prieštarauja kitoms Bendrijos taisyklėms, reglamentuojančioms konkrečius nesąžiningos komercinės veiklos aspektus, pastarosios turės viršenybę ir bus taikomos tiems konkrečiams aspektams.

5. Šešių [Šešerių] metų laikotarpiu, prasidedančiu nuo 2007 m. birželio 12 d., valstybės narės šia direktyva suderintoje srityje gali toliau taikyti nacionalines nuostatas, kurios yra griežtesnės arba labiau norminančios nei ši direktyva ir kurios įgyvendina direktyvas su minimalaus suderinimo sąlygomis. Šios priemonės turi iš esmės užtikrinti, kad vartotojai yra tinkamai saugomi nuo nesąžiningos komercinės veiklos, ir būti proporcingos siekiamam tikslui. <...>

<...>“

12 Šios direktyvos 5 straipsnyje numatyta:

„1. Nesąžininga komercinė veikla draudžiama.

2. Komerčinė veikla yra nesąžininga, jeigu:

a) prieštarauja profesinio atidumo reikalavimams,

ir

b) iš esmės iškreipia arba gali iš esmės iškreipti vidutinio vartotojo, kurį produktas pasiekia arba kuriam yra skirtas, arba, kai komercinė veikla nukreipta į tam tikrą vartotojų grupę, vidutinio grupės nario ekonominį elgesį siūlomo produkto atžvilgiu.

3. Komerčinė veikla, kuri gali iš esmės iškreipti ekonominį elgesį tik aiškiai identifikuojamos grupės vartotojų, kurie dėl savo proto arba fizinės negalios, amžiaus arba patiklumo yra tokios praktikos arba peršamo produkto ypač lengvai pažeidžiami tokiu būdu, kurį galima pagrįstai tikėtis prekybininką iš anksto numčius, vertinama vidutinio tos grupės nario atžvilgiu. <...>

4. Visų pirma nesąžininga komercinė veikla yra ta, kuri:

a) yra klaidinanti, kaip nurodyta šios direktyvos 6 ir 7 straipsnyje,

arba

b) yra agresyvi, kaip nurodyta šios direktyvos 8 ir 9 straipsnyje.

<...>“

13 Pagal šios direktyvos 6 straipsnį:

„1. Klaidinančia laikoma komercinė veikla, kurioje yra apgaulingos informacijos, ir dėl to ji yra neteisinga, arba kuri bet kuriuo būdu, įskaitant bendrą pristatymą, apgaudinėja arba gali apgauti vidutinį vartotoją, nors informacija ir yra faktiškai tiksli, vieno arba kelių toliau išvardytų elementų atžvilgiu, ir bet kuriuo atveju skatina arba gali paskatinti jį priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs:

<...>

d) kaina arba metodas, kuriuo ji apskaičiuojama, ar konkretaus kainos pranašumo buvimas;

<...>“

14 Direktyvos 2005/29 7 straipsnyje skelbiama:

„1. Komerčinė veikla laikoma klaidinančia, jeigu toje faktinėje situacijoje, atsižvelgiant į visus jos ypatumus ir aplinkybes bei komunikacijos priemonių ribotumą, ją vykdant neatskleidžiama esminė informacija, kuri vidutiniam vartotojui reikalinga tam, kad jis toje situacijoje galėtų priimti informacija paremtą sprendimą dėl sandorio, ir tuo vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs.

2. Klaidinančiu informacijos neatskleidimu, atsižvelgiant į 1 dalyje numatytus klausimus, taip pat laikomas prekybininko vykdomas 1 dalyje nurodytos esminės informacijos nuslėpimas arba jos pateikimas neaiškiai, neįskaitomai, dviprasmiškai ar ne laiku, arba komercinės veiklos komercinio tikslo, jeigu jis neaiškus iš konteksto, nenurodymas, ir kai dėl to abiem atvejais vidutinis vartotojas paskatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio kitomis aplinkybėmis jis nebūtų priėmęs.

<....>“

15 Šios direktyvos 11 straipsnyje nustatyta:

„1. Kad šios direktyvos nuostatų būtų laikomasi vartotojų interesais, valstybės narės užtikrina pakankamus ir veiksmingus būdus kovoti su nesąžininga komercine veikla.

<...>“

16 Pagal šios direktyvos 13 straipsnį

„Valstybės narės numato sankcijas už nacionalinių nuostatų, priimtų taikant šią direktyvą, pažeidimus ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti jų vykdymą. Šios sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“

Nacionalinės teisės aktai

17 Slovakijos Civilinio kodekso 52 straipsnyje skelbiama:

„1. „Su vartotoju sudaryta sutartis“ – bet kokios teisinės formos sutartis, tiekėjo sudaryta su vartotoju.

2. Su vartotoju sudarytos sutarties sąlygos ir visos kitos nuostatos, reglamentuojančios teisinius santykius, kur dalyvauja vartotojas, visada taikomos sutarties šalies – vartotojo naudai. Kiti sutartinius santykius reglamentuojantys susitarimai, kurių turiniu ar tikslu siekiama išvengti šių nuostatų taikymo, negalioja.

<...>

4. „Vartotojas“ – fizinis asmuo, kuris sudarydamas ir vykdydamas vartojimo sutartį nevykdo savo komercinės ar kitos ekonominės veiklos.“

18 Šio kodekso 53 straipsnyje numatyta:

„1. Su vartotoju sudarytoje sutartyje negali būti įtvirtinta sąlygų, dėl kurių atsiranda ryškus neatitikimas tarp šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai (nesąžininga sąlyga). Nesąžininga sąlyga nelaikoma sutarties sąlyga, susijusi su pagrindiniu vykdymo dalyku ir kainos adekvatumu, jeigu ji tiksliai, aiškiai ir suprantamai suformuluota arba jeigu dėl nesąžiningos sąlygos atskirai derėtasi.

<...>

4. Nesąžiningomis sąlygomis laikomos su vartotoju sudarytose sutartyse, be kita ko, įtvirtintos nuostatos, kuriose:

<...>

k) kaip sankcija vartotojui, kuris neįvykdė įsipareigojimų, numatyta mokėti neproporcingai didelę kompensaciją;

<...>

5. Su vartotoju sudarytoje sutartyje esančios nesąžiningos sąlygos negalioja.“

19 Įstatymo Nr. 258/2001 dėl vartojimo kreditų 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Galiojanti vartojimo kredito sutartis privalo būti sudaryta raštu ir vartotojas turi gauti vieną jos egzempliorių.

2. Vartojimo kredito sutartyje, be bendrųjų nuostatų, turi būti numatyta:

<...>

j) bendros kredito kainos metinė norma [toliau – BKKMN] ir bendras vartotojui tenkančio kredito mokestis, apskaičiuoti pagal sutarties sudarymo momentu galiojusius duomenis;

<...>

Vartojimo kredito sutartyje nenustačius 2 dalies j [pункte] numatytos informacijos, kreditas laikomas suteiktu be palūkanų ir kredito mokesčio.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 20 Ieškovai pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęsio teismo prašo kredito sutartį, sudarytą su SOS, ne banko įstaiga, suteikiančia vartojimo kreditus pagal tipines sutartis, pripažinti niekine. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje ginčijamas kreditas ieškovams pagrindinėje byloje buvo suteiktas 2008 m. kovo 12 d.
- 21 Pagal šią sutartį SOS ieškovams pagrindinėje byloje suteikė 150 000 SKK (4 979 EUR) kreditą, kuris turėjo būti grąžintas per 32 mėnesius mokant 6 000 SKK (199 EUR) mėnesines įmokas, o trisdešimt trečioji įmoka turėjo būti lygi suteikto kredito sumai. Taigi, ieškovai pagrindinėje byloje turėjo grąžinti 342 000 SKK (11 352 EUR) sumą.
- 22 Šioje sutartyje buvo nustatyta 48,63 % BKKMN, o pagal prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęsio teismo apskaičiavimą iš tiesų ji sudarė 58,76 %, nes SOS į savo skaičiavimus neįtraukė suteikto kredito mokesčio.
- 23 Be to, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje ginčijamoje sutartyje numatytos kelios ieškovams pagrindinėje byloje nepalankios sąlygos.
- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad šios visos trumpalaikio vartojimo kredito sutarties pripažinimas niekine dėl kai kurių nesąžiningų sąlygų būtų palankesnis ieškovams pagrindinėje byloje, nei šios sutarties sąžiningų sąlygų palikimas galioti. Iš tiesų pirmuoju atveju atitinkami vartotojai turėtų sumokėti tik 9 % delspinigius, o ne visą suteikto kredito mokestį, kuris yra kur kas didesnis nei šie delspinigiai.
- 25 Manydamas, kad ginčo sprendimas priklauso nuo svarbių Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo, *Okresný súd Prešov* (Prešovo apylinkės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar vartotojų apsauga pagal <...> Direktyvos 93/13 <...> 6 straipsnio 1 dalį reiškia, kad sutartyje, sudarytoje su vartotoju, nustačius nesąžiningų sąlygų galima nuspręsti, kad visa sutartis yra neprivaloma vartotojui, jei tai jam palankiau?
2. Ar nesąžiningą komercinę veiklą, kaip tai suprantama pagal <...> Direktyvą 2005/29 <...>, apibūdinantys kriterijai leidžia tvirtinti, kad kai prekybininkas sutartyje nurodo mažesnę [BKKMN], nei iš tikrųjų yra, toks jo elgesys vartotojo atžvilgiu yra nesąžininga komercinė veikla? Ar tuo atveju, kai nustatoma nesąžininga komercinė veikla, remiantis Direktyva 2005/29 <...> galima tvirtinti, kad tai turi koki nors poveikį kredito sutarties galiojimui ir Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalyje bei 6 straipsnio 1 dalyje numatyto tikslo įgyvendinimui, jei sutarties panaikinimas yra palankesnis vartotojui?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 26 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal ją nacionaliniai teismai, nustatę prekybininko su vartotoju sudarytoje sutartyje nesąžiningų sąlygų, gali nuspręsti, kad visa ši sutartis nėra privaloma vartotojui, nes tai jam palankiau.
- 27 Siekiant atsakyti į šį klausimą, pirmiausia reikia priminti, jog Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio, o dėl to jis priverstas sutikti su pardavėjo ar tiekėjo iš anksto nustatytais sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui (2006 m. spalio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Mostaza Claro*, C-168/05, Rink. p. I-10421, 25 punktas; 2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Pannon GSM*, C-243/08, Rink. p. I-4713, 22 punktas ir 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, Rink. p. I-9579, 29 punktas).
- 28 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje valstybės narės įpareigojamos numatyti, kad nesąžiningos sąlygos „taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui“. Iš teismo praktikos matyti, jog tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (žr. minėto Sprendimo *Mostaza Claro* 36 punktą; minėto Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones* 30 punktą ir 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, Rink. p. I-10847, 47 punktą).
- 29 Kalbant apie nesąžiningų sutartinių sąlygų nustatymo poveikį atitinkamos sutarties galiojimui, svarbu pabrėžti, kad pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį *in fine* „sutartis ir toliau [yra] šalis privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų“.
- 30 Tokiomis aplinkybės nacionalinis teismas, nustatęs nesąžiningą sutarties sąlygų pobūdį, pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį turi, viena vertus, nustatyti visas dėl to pagal nacionalinę teisę kylančias pasekmes, kad užtikrintų, jog šios sąlygos šiam vartotojui nebūtų privalomos (žr. minėto Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones* 58 ir 59 punktus ir 2010 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo nutarties *Pohotovost'*, C-76/10, Rink. p. I-11557, 62 punktą), ir, kita vertus, įvertinti, ar atitinkama sutartis gali likti galioti be šių nesąžiningų nuostatų (žr. minėtos Nutarties *Pohotovost'* 61 punktą).
- 31 Iš tiesų, kaip matyti iš šio sprendimo 28 punkte minėtos teismo praktikos ir iš to, ką išvados 63 punkte teigė generalinė advokatė, Sąjungos teisės aktų leidėjo Direktyva 93/13 siekiamas tikslas yra atkurti pusiausvyrą tarp šalių, iš esmės išsaugant galiojančią visą sutartį, o ne panaikinti visas sutartis, kuriose yra nesąžiningų sąlygų.
- 32 Kalbant apie kriterijus, kurie leidžia įvertinti, ar sutartis gali iš tiesų likti galioti be nesąžiningų sąlygų, reikia priminti, kad ir Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies tekstas, ir ekonominės veiklos teisinio saugumo reikalavimai patvirtina šios nuostatos objektyvų vertinimą, t. y. kaip išvados 66–68 punktuose teigė generalinė advokatė, vienos iš sutarties šalių, šiuo atveju vartotojo, padėtis neturi būti laikoma lemiamu kriterijumi sprendžiant dėl sutarties likimo.
- 33 Todėl Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis neturi būti aiškinama taip, kad vertindamas klausimą, ar atitinkama sutartis, kurioje numatyta viena arba kelios nesąžiningos sąlygos, gali likti galioti be šių sąlygų, bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas gali remtis tik galbūt palankesniu vartotojui visos šios sutarties panaikinimo pobūdžiu.

- 34 Tai nustačius, vis dėlto svarbu nurodyti, kad Direktyva 93/13 nesąžiningas sąlygas reglamentuojantys nacionalinės teisės aktai buvo suderinti tik iš dalies ir minimaliai, kartu pripažinus valstybėms narėms galimybę suteikti vartotojams didesnę apsaugą nei ta, kuri numatyta pagal ją. Šios direktyvos 8 straipsnyje aiškiai numatyta, kad valstybės narės „gali priimti arba išlaikyti pačias griežčiausias Sutartį atitinkančias nuostatas <...> direktyva reglamentuojamoje srityje, siekiant užtikrinti maksimalią vartotojo apsaugą“ (žr. 2010 m. birželio 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid*, C-484/08, Rink. p. I-4785, 28 ir 29 punktus).
- 35 Todėl Direktyva 93/13 nedraudžiama, kad valstybė narė, laikydamasi Sąjungos teisės, numatytų nacionalinės teisės aktus, pagal kuriuos būtų leidžiama pripažinti niekine visą prekybininko su vartotoju sudarytą sutartį, kurioje numatytos viena ar kelios nesąžiningos sąlygos, jei tai užtikrina geresnę vartotojo apsaugą.
- 36 Atsižvelgiant į šiuos argumentus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalis aiškinama taip, kad vertindamas klausimą, ar prekybininko arba tiekėjo su vartotoju sudaryta sutartis, kurioje numatytos viena ar kelios nesąžiningos sąlygos, gali likti galioti be šių sąlygų, bylą nagrinėjantis teismas negali remtis tik galbūt palankesniu vienai iš šalių, šiuo atveju vartotojui, visos atitinkamos sutarties panaikinimo pobūdžiu. Tačiau pagal šią direktyvą nedraudžiama valstybei narei, laikantis Sąjungos teisės, numatyti, kad visa prekybininko ar tiekėjo su vartotoju sudaryta sutartis, kurioje numatytos viena ar kelios nesąžiningos sąlygos, yra niekinė, jei paaiškėja, kad tai užtikrina geresnę vartotojo apsaugą.

Dėl antrojo klausimo

- 37 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar vartojimo kredito sutartyje nurodyta mažesnė nei iš tikrųjų BKKMN gali būti laikoma nesąžininga komercine veikla pagal Direktyvą 2005/29. Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, Teisingumo Teismo klausima apie pasekmes, kurių turėtų tokia išvada sutarties sąlygos nesąžiningo pobūdžio vertinimui, atsižvelgiant į Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalį, ir visos šios sutarties galiojimui, atsižvelgiant į direktyvos 6 straipsnio 1 dalį.
- 38 Siekiant atsakyti į šį klausimą, pirmiausia reikia priminti, kad Direktyvos 2005/29 2 straipsnio d punkte „komercinė veikla“, vartojant ypač plačią formuluotę, apibrėžiama kaip „bet kuris prekybininko atliekamas veiksmas, neveikimas, elgesys arba pareiškimas, komercinis pranešimas, įskaitant reklamą ir prekybą, tiesiogiai susijęs su produkto pirkimo skatinimu, pardavimu arba tiekimu vartotojams“ (2010 m. sausio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Plus Warenhandelsgesellschaft*, C-304/08, Rink. p. I-217, 36 punktas ir 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*, C-540/08, Rink. p. I-10909, 17 punktas).
- 39 Pagal Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 1 dalį, skaitomą kartu su jos 2 straipsnio c punktu, ši direktyva taikoma nesąžiningai įmonių komercinei veiklai vartotojų atžvilgiu, prieš ir po komercinio sandorio dėl produkto sudarymo ir jo metu. Pagal šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalį, be kita ko, klaidinanti veikla yra nesąžininga veikla.
- 40 Galiausiai, kaip matyti iš Direktyvos 2005/29 6 straipsnio 1 dalies, klaidinančia laikoma komercinė veikla, kurioje yra apgaulingos informacijos, ir dėl to ji neteisinga, arba kuria bet kuriuo būdu, įskaitant bendrą pristatymą, apgaudinėjama arba galima apgauti vidutinį vartotoją dėl vieno arba kelių 6 straipsnio 1 dalyje išvardytų elementų ir bet kuriuo atveju skatinama arba gali būti paskatinta ji priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs. Tarp šiame straipsnyje numatytų elementų, be kita ko, yra kaina arba metodas, kuriuo remiantis ji apskaičiuojama.

- 41 Tačiau nesąžininga komercinė veikla, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai vartojimo kredito sutartyje nurodoma mažesnė nei iš tikrųjų BKKMN, yra neteisingos informacijos apie bendrą kredito kainą, todėl ir apie kainą, numatytą Direktyvos 2005/39 6 straipsnio 1 dalyje, pateikimas. Kadangi nurodžius tokį BKKMN vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas, ši neteisinga informacija turi būti laikoma „klaidinančia“ komercine veikla, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalį.
- 42 Kalbant apie šios išvados poveikį šios sutarties sąlygų nesąžiningo pobūdžio vertinimui, atsižvelgiant į Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalį, reikia priminti, kad šioje nuostatoje labai plačiai apibrėžiami kriterijai, leidžiantys atlikti tokį vertinimą, aiškiai apimantys „visas [atitinkamos] sutarties sudarymo aplinkybes“.
- 43 Esant tokioms sąlygoms, kaip išvados 125 punkte iš esmės nurodė generalinė advokatė, komercinės veiklos nesąžiningo pobūdžio nustatymas yra tik vienas iš elementų, kuriais gali remtis kompetentingas teismas, kai vertina sutarties sąlygos nesąžiningą pobūdį pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalį.
- 44 Vis dėlto remiantis vien šiuo elementu ir automatiškai negalima nustatyti ginčijamų sąlygų nesąžiningo pobūdžio. Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi pateikti nuomonę dėl Direktyvos 93/13 3 ir 4 straipsniuose nustatytų bendrų kriterijų taikymo konkrečiai sąlygai, kuri turi būti išnagrinėta atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2004 m. balandžio 1 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Freiburger Kommunalbauten*, C-237/02, Rink. p. I-3403, 19–22 punktus; minėto Sprendimo *Pannon GSM* 37–43 punktus; minėto Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing* 42 ir 43 punktus ir minėtos Nutarties *Pohotovost'* 56–60 punktus).
- 45 Kalbant apie išvados, kad klaidingas BKKMN nurodymas yra nesąžininga komercinė veikla, pasekmes visos atitinkamos sutarties galiojimo vertinimui, atsižvelgiant į Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį, pakanka priminti, kad Direktyva 2005/29 pagal jos 3 straipsnio 2 dalį taikoma nepažeidžiant sutarčių teisės, ypač taisyklių dėl sutarties galiojimo, sudarymo arba padarinių.
- 46 Todėl komercinės veiklos nesąžiningo pobūdžio nustatymas neturi tiesioginės įtakos klausimui, ar sutartis galioja, atsižvelgiant į Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį.
- 47 Atsižvelgiant į minėtus argumentus, į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip: komercinė veikla, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai kredito sutartyje nurodoma mažesnė nei iš tikrųjų BKKMN, turi būti laikoma „klaidinančia“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2005/29 6 straipsnio 1 dalį, jeigu ja vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar taip yra pagrindinėje byloje. Komercinės veiklos nesąžiningo pobūdžio nustatymas yra vienas iš elementų, kuriais gali remtis kompetentingas teismas, kai pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalį vertina sutarties sąlygos, susijusios su vartotojui suteikto kredito kaina, nesąžiningą pobūdį. Tačiau tokia išvada neturi tiesioginio poveikio vertinant sudarytos kredito sutarties galiojimą pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 48 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad vertindamas klausimą, ar prekybininko arba tiekėjo su vartotoju sudaryta sutartis, kurioje numatytos viena ar kelios nesąžiningos sąlygos, gali likti galioti be šių sąlygų, bylą nagrinėjantis teismas negali remtis tik galbūt palankesniu vienai iš šalių, šiuo atveju vartotojui, visos atitinkamos sutarties panaikinimo pobūdžiu. Tačiau pagal šią direktyvą nedraudžiama valstybei narei, laikantis Sąjungos teisės, numatyti, kad visa prekybininko ar tiekėjo su vartotoju sudaryta sutartis, kurioje numatytos viena ar kelios nesąžiningos sąlygos, yra niekinė, jei paaiškėja, kad tai užtikrina geresnę vartotojo apsaugą.
2. Komercinė veikla, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai kredito sutartyje nurodoma mažesnė nei iš tikrųjų bendros kredito kainos metinė norma, turi būti laikoma „klaidinančia“, kaip tai suprantama pagal 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) 6 straipsnio 1 dalį, jeigu ji skatina arba gali paskatinti vidutinį vartotoją priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs. Nacionalinis teismas turi patikrinti, ar taip yra pagrindinėje byloje. Komercinės veiklos nesąžiningo pobūdžio nustatymas yra vienas iš elementų, kuriais gali remtis kompetentingas teismas, kai pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalį vertina sutarties sąlygas, susijusias su vartotojui suteikto kredito kaina, nesąžiningą pobūdį. Tačiau tokia išvada neturi tiesioginio poveikio vertinant sudarytos kredito sutarties galiojimą pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį.

Parašai.